

ВИЩИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД

РЕКОМЕНДАЦІЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ УКРАЇНИ»**

(ухвалено у м. Харкові 24 квітня 2013 р.)

ХАРКІВ – 2013

РЕКОМЕНДАЦІЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ УКРАЇНИ»

Науково-практична конференція «Організація роботи та адміністрування в господарських судах України» за участю керівництва і суддів Вищого господарського суду України, представників Ради суддів України, Ради суддів господарських судів України, голів, заступників голів, керівників апаратів апеляційних господарських судів, господарських судів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, представників Конституційного Суду України, Державної судової адміністрації України, Національної школи суддів України, Державного підприємства «Інформаційні судові системи», Проекту USAID "Справедливе правосуддя", Національної академії правових наук України, науковців Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету «Одеська юридична академія», Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Харківського національного університету внутрішніх справ, Сумського державного університету, після обговорення доповідей та виступів учасників конференції констатує, що господарські суди України, дотримуючись конституційних засад судочинства та принципу верховенства права, й надалі забезпечують та гарантують судовий захист прав і охоронюваних законом інтересів учасників господарських правовідносин. При цьому ефективність роботи господарського суду, якість, справедливість та законність прийнятих рішень залежить не лише від визначених процесуальних форм її здійснення та професійної якості суддівського корпусу, але й безпосередньо від зовнішньої і внутрішньої організаційно-управлінської діяльності суду.

Конференція звертає увагу на те, що з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року започатковано реалізацію нових напрямів реформування судової влади у контексті захисту конституційних прав, свобод та інтересів громадян і юридичних осіб, що обумовлює впровадження інноваційних форм і методів, спрямованих на ефективне адміністрування в господарських судах. Це стосується актуальних питань щодо забезпечення справедливих і рівних умов доступності до правосуддя, оцінювання якості функціонування господарських судів, формування єдиного інформаційного простору, впровадження і розвитку комунікаційних стратегій в господарських судах, ефективного планування роботи, організації управління персоналом суду, ведення автоматизованої системи документообігу, визначення повноважень апарату суду, співвідношення

адміністративно-управлінських функцій голови суду, його заступника і керівника апарату тощо.

Водночас, конференція відзначає, що під час практичного вирішення вищенаведених питань слід зважувати і на сучасні процеси конституційної модернізації, складовою якої є питання правосуддя, та вирішувати їх комплексно й узгоджено з іншими питаннями покращення функціонування судової влади України, зміцнення правового статусу суддів господарського суду з метою закріплення гарантій їх реальної незалежності, особистої і майнової недоторканості, соціального і правового захисту та з інших питань.

Учасники конференції зазначають, що серед актуальних питань, які потребують нагального вирішення, залишається питання забезпечення доступності господарських судів для відвідувачів суду, як необхідної складової процесу створення належних умов для можливості реалізації ними своїх конституційних прав, свобод та інтересів.

Вироблена єдина узгоджена позиція, що у цьому напрямку господарські суди повинні: забезпечити у приміщенні суду належний доступ громадськості до судової інформації, включаючи інформацію про порядок роботи господарського суду, порядок прийому громадян, відомості про дату, час, місце проведення судового засідання у справах, призначених до розгляду; банківські реквізити для сплати судового збору; про порядок оскарження судових рішень; про порядок присутності на судовому засіданні, заходи, які застосовуються до порушників, порядок пропуску до приміщення суду; умови і порядок отримання інформації про діяльність суду; інші відомості, необхідні для оперативного інформування запитувачів інформації про діяльність суду.

Враховуючи стрімкий розвиток інформаційних технологій виникає потреба у певній стандартизації вимог до викладення правової інформації на офіційних веб-сайтах господарських судів за такими основними групами відомостей, як: місцезнаходження суду, керівництво суду, новини суду, звернення до суду, графік розгляду справ у суді на тиждень, судовий збір, доступ до публічної інформації.

Крім того, присутні на конференції погодилися, що для забезпечення доступності до правосуддя необхідно підтримувати приміщення господарських судів в такому стані, щоб вони були безпечними, зручними у користуванні для відвідувачів, які могли б відчувати себе там досить впевнено і комфортно під час очікування та підготовки до судового слухання, забезпечивши вільний доступ до їдалень, кулерів з питною водою, гардеробів та туалетних кімнат. Вкрай важливо також створити належні умови роботи суддів, а також працівників апарату суду, враховуючи, що останні відіграють важливу роль у забезпеченні якісного відправлення правосуддя.

На думку учасників конференції, формування серед працівників апарату суду культури ввічливості та щирого бажання допомогти відвідувачам суду, які звертаються до них, також є важливим кроком у напрямі доступності до правосуддя, який повинен бути здійснений на рівні кожного окремого господарського суду.

До того ж, запровадження внутрішнього та зовнішнього оцінювання якості роботи господарських судів, яке дозволить отримувати інформацію про поточну ситуацію в судовій установі, визначати поточні та стратегічні завдання суду тощо – в кінцевому рахунку сприятиме підвищенню доступності господарських судів для відвідувачів суду з врахуванням результатів відповідного оцінювання.

Присутні на конференції прийшли до висновку, що суддівська спільнота повинна зосередити свої зусилля на підвищення рівня довіри громадськості до судів шляхом активної участі у розробці та впровадженні національної концепції комунікацій судової влади України, підтримувати відносини між судами і місцевими громадами з метою підвищення правової культури громадян, налагодити належне й ефективне співробітництво з громадськими організаціями та навчальними закладами з метою виховання поваги до судової влади. При цьому господарським судам для формування позитивного іміджу необхідно брати участь у розробці та реалізації комунікаційних стратегій з врахуванням міжнародних стандартів у цій сфері та вітчизняного досвіду.

Також на конференції одним із пріоритетних завдань в 2013 році, виконання якого покладено на Державну судову адміністрацію України, визнано впровадження підсистеми «Електронний суд», основною метою якої є організація повного циклу електронного документообігу в судовій системі – від підготовки, підписання та відправлення документів сторонам судового процесу, забезпечення своєчасного отримання учасниками процесу в електронній формі повідомлень про розгляд судових справ до одержання копій судових рішень, що надасть змогу істотно зменшити видатки господарських судів на здійснення поштових відправлень.

Учасники конференції погодилися, що більш активне використання мережі «Феміда» сприятиме постійному діалогу з питань організації роботи, адміністрування в господарських судах України тощо.

Конференція також констатує, що з 4 липня 2012 року до Господарського процесуального кодексу України введено норму, якою врегульовані питання організації судового засідання в режимі відеоконференції, але в судах не створені ні технічні, ні організаційні можливості для проведення засідань в такому форматі. Очевидно, що для успіху інноваційного використання цієї технології необхідно спочатку створити матеріальні умови, перевірити наявність необхідних технічних засобів для роботи, потім забезпечити нормативне регулювання, розробити методичні рекомендації, провести навчання персоналу, надати програмний продукт з можливістю його тестування.

Присутні на конференції зазначають, що серед актуальних питань, які потребують невідкладного вирішення, залишаються питання, пов'язані безпосередньо з організацією роботи та адміністрування в господарських судах.

Зокрема, господарським судам потрібен інноваційний підхід на проблематику управління персоналом. Кардинальною зміною у цій сфері має стати інтеграція цілісних процесів і процедур, які складаються під час підбору та прийому на роботу до суду освічених людей, які прагнуть досягти відповідного професійного рівня та статусу у суспільстві, забезпечення формування правової свідомості працівника суду, направленої на підвищення

ролі суду у забезпеченні демократичного розвитку суспільства та зміцнення довіри громадян до суду, забезпечення ефективної взаємодії суддів та працівників апарату суду, направленої на досягнення загальної цілі роботи суду – відправлення правосуддя та забезпечення доступу громадян та юридичних осіб до судочинства, удосконалення робочих процесів та встановлення чітких стандартів професійної діяльності державних службовців, підвищення ролі та реалізація нових завдань службами персоналу господарських судів тощо.

При цьому забезпечення фінансування виплат на оплату праці працівників апарату суду є одним із важливих чинників забезпечення судової системи перспективними та кваліфікованими кадрами, їх професійного росту та формування відчуття гордості за обрану професію, а це, у свою чергу, прямо пов'язано із формуванням суддівського корпусу належної кваліфікації, формуванням позитивного іміджу господарських судів та подальшими кроками на шляху до побудови дійсно незалежного, об'єктивного, демократичного та високопрофесійного суду, як однієї із гілок державної влади в Україні.

На конференції зазначено, що необхідно продовжувати роботу щодо постійного підвищення кваліфікації персоналу апарату судів шляхом проведення навчально – практичних семінарів, як відповідними підрозділами Державної судової адміністрації України, так і Національною школою суддів України за навчально – освітніми програмами, які спеціально розроблені для персоналу апарату судів. Крім того, слід не припиняти роботу щодо здійснення системного дослідження зарубіжного досвіду впровадження компетенцій і компетентностей у роботі з кадрами, які працюють у апаратах господарських судів.

Як наголошують учасники конференції, впровадження ефективної системи управління персоналом на державній службі створить передумови для подальшого здійснення заходів, спрямованих на модернізацію державного управління на основі демократичних цінностей і принципів. Окремі із висвітлених питань управління персоналом на державній службі покликаний врегулювати новий Закон України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 року № 4050-VI, що набирає чинності з 01 січня 2014 року. Проте лише в процесі реалізації норм цього закону на практиці можливо буде робити висновок про дієвість та ефективність його приписів.

Обговорюючи проблемні питання адміністрування судів, присутні на конференції відмічають, що з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» багато адміністративних повноважень покладено на апарат суду та на керівника апарату зокрема. Державною судовою адміністрацією України на виконання даного Закону наказом від 28 вересня 2012 року № 115 затверджено Типове положення «Про апарат місцевого, апеляційного судів». Відповідно до пункту 13 розділу 3 цього положення керівнику апарату суду безпосередньо підпорядковані заступник керівника апарату суду та керівники структурних підрозділів апарату суду. Водночас, постановою Кабінету Міністрів України №59 від 26 січня 2011 року прийнято Типове положення «Про бухгалтерську службу» в якому обумовлено, що бухгалтерська служба, яка також є структурним підрозділом апарату суду, підпорядковується

безпосередньо керівникові бюджетної установи або його заступникові. З наведеного вбачається, що ці два положення суперечать одне одному, а тому виникає необхідність у розмежуванні повноважень голови суду та керівника апарату в частині підпорядкування керівника бухгалтерської служби та контролю за виконанням покладених на нього завдань.

Крім того, з введенням в дію з 1 січня 2014 року Закону України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 року керівник апарату суду стане керівником державної служби в державному органі. Статтею 47 Розділу VI даного закону на керівника державної служби покладено обов'язки щодо преміювання та встановлення інших видів заохочень державних службовців. Неврегульованість вказаних законів, на думку присутніх учасників конференції, призводить до невизначеності повноважень голови суду та керівника апарату, в частині підпорядкування структурного підрозділу «Бухгалтерської служби», а також матеріального заохочення працівників апарату суду. Тому, для врегулювання питання розмежування адміністративних повноважень голови суду, його заступників, керівника апарату та органу суддівського самоврядування, необхідно внести зміни до статті 22 Бюджетного кодексу України.

В цілому, як зазначається на конференції, з метою оптимізації розподілу функціональних обов'язків між головою суду та керівником апарату суду, перш за все, є доцільним на рівні внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» встановлення меж повноважень керівників апаратів за такими напрямками: організація роботи (включаючи планування роботи суду, управління персоналом, інформаційну стратегію суду та інше); кадрова робота (включаючи заходи дисциплінарного впливу, підвищення кваліфікації, організацію робочого часу та інше); організаційне забезпечення судочинства; господарська діяльність. Чітке визначення функцій голови суду та керівника апарату суду призведе до більш злагодженої роботи апарату суду, дозволить підвищити рівень організації роботи персоналу та позитивно відобразиться на стані відправлення правосуддя.

Однак, визначившись із розмежуванням адміністративно-управлінських функцій голови суду та керівника апарату, необхідно вирішити й питання щодо професійної підготовки осіб, що займають посади адміністратора суду (керівника апарату суду).

Учасники конференції також звертають увагу на те, що окрім проблеми співвідношення повноважень голови суду та керівника апарату, існує реальна законодавча прогалина щодо механізму призначення та підпорядкованості керівника апарату. З одного боку, голова суду подає подання про прийняття на посаду керівника апарату до відповідного територіального органу Державної судової адміністрації України, який видає наказ про призначення керівника апарату. З іншого боку – керівника апарату можливо звільнити у разі висловлення йому недовіри зборами суддів суду, тобто керівник апарату суду підзвітний тільки органу суддівського самоврядування (стаття 149 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Присутні на конференції зазначають, що досвід практичної роботи в автоматизованій системі документообігу суду дає підстави запропонувати комплекс заходів, виконання яких сприятиме тому, що її використання забезпечить оптимізацію документообігу суду. Для цього необхідно: оновити комп'ютерне та серверне обладнання судів; модернізувати програмне і технологічне забезпечення системи автоматизованого документообігу; надавати версії програми для використання виключно після належного їх тестування і апробації Державним підприємством «Інформаційні судові системи»; розробити Інструкцію з використання комп'ютерної програми «Діловодство спеціалізованого суду»; при розробці нормативних документів по використанню комп'ютерної програми «Діловодство спеціалізованого суду» в обов'язковому порядку залучати суди як суб'єкти, що застосовують програмний продукт у практичній діяльності та враховувати надані ними пропозиції та зауваження; в діючих нормативних актах передбачити відповідальність працівників Державного підприємства «Інформаційні судові системи» і Державної судової адміністрації України за забезпечення функціонування автоматизованої системи документообігу в судах на рівні з відповідальністю керівників апаратів судів; проводити постійні навчання користувачів програми шляхом впровадження нових методів навчання, із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; у випадках розробки програмних продуктів на забезпечення виконання окремих законодавчих актів завчасне надання судам версій програм для тестування і навчання працівників; відповідно до аналізу та узагальнення питань і пропозицій, що надходять від судів до Державної судової адміністрації України та Державного підприємства «Інформаційні судові системи» систематично надавати офіційні роз'яснення щодо використання комп'ютерної програми.

Учасники конференції також пропонують для вирішення проблем статистично-аналітичної роботи вжити наступні заходи: забезпечити постійну взаємодію судових органів та органів Державної судової адміністрації України з тим, щоб організація ведення судової статистики була узгодженою, спрямованою на забезпечення якості статистичної інформації та її релевантності; організацію ведення судової статистики здійснювати на основі використання сучасних інформаційних технологій; нормативно врегулювати питання збирання, обробки, аналізу інформації, її використання в управлінській діяльності; розробити єдині підходи в формуванні та аналізі статистичних даних при оцінці діяльності судів та суддів.

Конференція звертає увагу на те, що крім поточного планування в судах доцільно запровадити стратегічне (довгострокове) планування, тобто складання плану діяльності всього суду чи плану з конкретного напрямку роботи строком на 3-5 років, що дозволить допомогти господарським судам правильно встановити пріоритети своєї діяльності та оптимізувати свою роботу таким чином, щоб вона якнайкраще відповідала специфіці оточуючого середовища, спрямовуючи зусилля суддів та працівників апарату суду на якісне відправлення правосуддя та виконання забезпечувальних функцій судової установи.

Присутні на конференції відзначають, що серед актуальних питань, які потребують негайного вирішення, залишаються питання, пов'язані із правовим статусом судді.

На даний момент ситуація з утвердженням міжнародних стандартів незалежності суддів в Україні останні роки розвивається у позитивному напрямі, але зміни відбуваються дуже повільно. Водночас доводиться констатувати, що, незважаючи на здійснення позитивних кроків, інституційна незалежність судової влади поки що знаходиться на недостатньому рівні, а реалії сьогодення дають підстави для висновку, що заходи судової реформи поки що не призвели до помітних змін у ситуації з незалежністю суддів в Україні. Незважаючи на окремі позитивні зрушення, що окреслились у питанні фінансування судів після проведення судової реформи, практика сьогодення вимагає подальшого посилення фінансових гарантій судової системи за відсутності яких неможливе існування саме ефективного судочинства. Тому не випадково суддівська спільнота визначила на найближчу перспективу одним із стратегічних завдань розвитку судової влади покращення стану фінансування, що передбачає забезпечення достатньої кількості необхідних ресурсів для покриття витрат щодо здійснення правосуддя, а також запровадження належного і прозорого управління та ефективного використання ресурсів.

Забезпечення соціальних гарантій суддів також є однією із складових реалізації принципу незалежності суддів, рівень яких, на жаль, з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» знизився. Зокрема, не виправдано зменшено розмір вихідної допомоги судді у зв'язку з відставкою, передбачено положення щодо забезпечення суддів, які потребують поліпшення житлових умов, лише службовим житлом, змінено порядок соціального страхування суддів та скасовано ряд інших матеріальних та соціальних гарантій. Вказані зміни нівелюють установлені міжнародними правовими документами та національним законодавством гарантії незалежності суддів України.

Конференція констатує, що не зважаючи на загальну прогресивну спрямованість прийнятого у липні 2010 року Закону України «Про судоустрій і статус суддів», вказаний нормативний акт містить норми, що унеможливають здійснення трудової мотивації, матеріального та морального стимулювання суддів. А саме, безпідставною є заборона нагородження суддів державними, або будь-якими іншими нагородами, відзнаками, грамотами, пов'язаними зі здійсненням ним правосуддя – враховуючи, що для носіїв законодавчої та виконавчої влади подібних обмежень не встановлено.

Тому дуже актуальною та важливою є пропозиція щодо внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які стосуються того, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України та цим законом гарантій незалежності судді, у тому числі рівня його матеріального та соціально-побутового забезпечення. Це призведе до відновлення тих гарантій незалежності суддів, які існували до втрати чинності Закону України «Про

статус суддів» від 15 грудня 1992 року, що дуже позитивно сприйматиметься суддівською спільнотою.

Учасники конференції звертають увагу на те, що життя, честь і гідність, майно суддів та членів їх родини повинно знаходитися під особливим захистом держави. Проте на практиці судді фактично позбавлені такого захисту. Страхування суддів від нещасних випадків, зокрема, пов'язаних із позбавленням життя, не здійснюється, відсутнє реальне забезпечення охорони житла та робочих місць суддів, що має бути здійснено за рахунок держави із застосуванням засобів відеонагляду, «тривожних кнопок» тощо. Не забезпечено дотримання вимог законодавства щодо обмеження доступу до інформації про місце проживання і номери телефонів суддів та членів їх сімей, до відомостей, що зазначаються в деклараціях про доходи, та інших персональних даних.

У зв'язку з цим видаються особливо актуальними пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які б передбачали право суддів на безоплатне протягом місяця з моменту набуття повноважень обладнання охоронною та пожежною сигналізацією житла і користування ними за рахунок державного бюджету, а також на забезпечення мобільним індивідуальним засобом сповіщення про небезпеку. Крім того, доцільно заборонити видачу, розголошення відомостей про місце проживання суддів та інших відомостей про них будь-якими органами та особами, яким ці відомості стали відомі у зв'язку з їх службовою діяльністю, за винятком надання таких відомостей на вимогу правоохоронних органів у випадках, передбачених законом.

Присутні на конференції зазначають, що активна участь голови суду або голів судів вищих інстанцій у процесі притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності сприятиме підвищенню об'єктивності дисциплінарного провадження, врахуванню усіх можливих критеріїв оцінки діяльності судді, забезпеченню незалежності та недоторканості суддів в процесі перевірки відповідних матеріалів.

Також конференція робить свій наголос на те, що сьогодні існує нагальна проблема у забезпеченні на державному рівні належного механізму захисту честі, гідності та недоторканості ділової репутації судді від необґрунтованих і наклепницьких нападів та будь-яких інших дій, що підривають репутацію судді, яка через необхідність підтримання авторитету правосуддя об'єктивно повинна мати вищий захист, ніж репутація пересічної особи.

При цьому дієвість такого правового захисту неможлива без детального аналізу та профілактичної боротьби з причинами, які породжують посягання на авторитет та репутацію судді, серед яких – відсутність правового виховання в суспільстві, висвітлення суддівської влади в засобах масової інформації переважно в негативному ракурсі, недоліки чинного законодавства, яке покликане забезпечити належний захист суддів від будь-яких протиправних посягань. Відтак, доцільно рішенням з'їзду суддів України чи Ради суддів України затвердити відповідні Рекомендації, які визначатимуть основні шляхи врегулювання конфліктних ситуацій.

З урахуванням наведеного, підсумовуючи результати обговорення винесених питань, науково-практична конференція «Організація роботи та адміністрування в господарських судах України»

В И Р І Ш И Л А :

I. Поінформувати Президента України, профільні комітети Верховної Ради України, Кабінет Міністрів України щодо узгодженої позиції учасників конференції з питань підвищення правового статусу суддів, а також перспектив вдосконалення організації роботи та адміністрування в господарських судах України, викладеної у цих рекомендаціях.

II. З метою підготовки та внесення на розгляд до Верховної Ради України узгоджених законопроектів з питань щодо незалежності суддів, їх особистої і майнової недоторканості, соціального і правового захисту суддів і членів їх сімей, принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, їх підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації, дисциплінарної відповідальності судді, а також актуальних питань доступу до правосуддя, організаційних аспектів адміністрування господарських судів, розглянутих у виступах учасників конференції – утворити робочу групу з числа суддів господарських судів та представників наукових кіл.

III. Визнати, що першочерговими заходами у сфері належної організації роботи та адміністрування господарських судів в Україні, мають бути:

1) вдосконалення порядку проведення конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби, порядку призначення на посаду державної служби, просування державних службовців по службі, їх ротації відповідно до вимог, з урахуванням рівня кваліфікації, освіти, ділових та моральних якостей державних службовців, їх професійних досягнень, а також володіння практичними навичками, необхідними для роботи на певній посаді, розробка у новій редакції Положення про апарат суду, положення про управління та відділи суду, внесення змін до посадових інструкцій працівників апарату господарських судів, розробка Правил внутрішнього службового розпорядку суду, Положення про службу персоналу суду, Порядку оцінювання результатів службової діяльності працівників апарату суду, Порядку стажування працівників апарату суду – у відповідності до нових вимог законодавства про державну службу, які набирають чинності з 01 січня 2014 року;

2) активна участь суддівської спільноти у визначенні, аналізі та використанні міжнародних стандартів досконалості та ефективності роботи суду, а також вітчизняного досвіду;

3) продовження процесу забезпечення справедливих і рівних умов фізичної, фінансової та процесуальної доступності господарських судів для відвідувачів суду з метою реалізації ними своїх конституційних прав, свобод та інтересів;

4) здійснення послідовних, логічних та дієвих заходів щодо формування стійкого позитивного іміджу господарських судів в суспільстві шляхом проведення оцінювання відвідувачами якості функціонування суду, а також розробки комунікаційних стратегій у всіх без виключення судах.

IV. Вважати за необхідне законодавчо врегулювати питання:

- 1) визначення категорій – судове адміністрування, внутрішня діяльність судів, забезпечення функціонування судів, організаційне забезпечення діяльності суду та адміністративні повноваження;
- 2) оптимізації розміру ставок судового збору за звернення до господарського суду;
- 3) щодо можливості здійснення обміну справами та документами в електронному вигляді у судовому процесі;
- 4) визначення поняття електронних доказів, процедури їх огляду і обстеження;
- 5) визначення підстав для звернення учасника судового процесу з відповідним клопотанням про його участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, а також підстав, за наявності яких суд може прийняти рішення про проведення судового засідання в режимі відеоконференції;
- 6) щодо доповнення переліку повноважень голови суду повноваженнями з контролю щодо дотримання суддями процесуальних строків та трудової дисципліни, щодо уточнення підстав допустимості звернень громадян для розгляду і надання відповіді судом, тощо;
- 7) які б конкретизували повноваження голови суду як керівника даної установи щодо дотримання бюджетного законодавства, розпорядження фінансами суду;
- 8) чіткого визначення повноважень голови суду, заступника голови та керівника апарату суду, принципів делегування та розподілу покладених на них обов'язків;
- 9) пов'язані з обов'язковістю стажування для керівника апарату суду;
- 10) щодо визначення обсягу повноважень апарату судів;
- 11) закріплення правового статусу судового адміністратора, вся діяльність якого повинна спрямовуватися на забезпечення умов задля якісного відправлення правосуддя;
- 12) щодо визначення правового статусу секретаря судової палати та його заступника;
- 13) які б визначали, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів» гарантій незалежності судді, у тому числі рівня його матеріального та соціально-побутового забезпечення;
- 14) закріплення додаткових гарантій безпеки життя та здоров'я суддів та працівників апарату суду, а також членів їх сімей, встановивши дієвий механізм реалізації цих гарантій;
- 15) розширення та наповнення реальним змістом соціальних гарантій для суддів судів усіх інстанцій відповідно до принципу єдності статусу судді;
- 16) правового статусу службового житла суддів та підстави і порядок переходу його у власність суддів;
- 17) щодо визначення чітких критеріїв порушення етичних норм, дисциплінарного проступку та порушення присяги судді;

18) пов'язані з можливістю участі голів судів всіх інстанцій у дисциплінарному провадженні щодо судді, а також обов'язковості врахування їх висновків щодо конкретних суддів;

19) які передбачатимуть юридичну відповідальність за вчинення дій, що порушують право судді на повагу до його честі та гідності;

20) щодо заборони примушування суддів давати свідчення щодо своєї роботи й конфіденційної інформації, яку вони отримують під час виконання ними своїх професійних обов'язків;

21) встановлення особливої процедури для розгляду обвинувачень або скарг, що надійшли на суддю у процесі виконання ним професійних обов'язків судді;

22) які б захищали соціально-правовий статус працівників апаратів судів;

23) узгодження норм Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Закону України «Про державну службу» та Кодексу законів про працю України щодо процесуального статусу помічника судді;

24) встановлення належного рівня матеріального забезпечення працівників апарату суду, який відповідатиме рівню їх трудового навантаження тощо.

V. Вищому господарському суду України забезпечити співпрацю з представниками наукових кіл щодо розміщення у наукових та спеціалізованих юридичних виданнях серії матеріалів з питань, розглянутих на конференції, аналітичних матеріалів з актуальних питань організації роботи та адміністрування в господарських судах України.

VI. Забезпечити висвітлення та популяризацію цих рекомендацій у офіційному друкованому органі Вищого господарського суду України та у засобах масової інформації.